

КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті обґрунтовано місце і роль комунікативних і педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів-філологів до міжособистісної взаємодії. З'ясовано сутність інформаційно-комунікативного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів-філологів. Розкрито проблематику комунікативних технологій, які є різновидом технологій, розроблених і реалізованих у сфері виробництва, духовної і матеріальної культури, науки, а також є визначальним чинником, який демонструє рівень культурної еволюції суспільства.

Ключові слова: педагогічна технологія, професійна діяльність, інформаційно-комунікативний підхід, категорія комунікативності.

Постановка проблеми. Застосування комунікативних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів-філологів детерміноване основними вимогами до професійних компетенцій фахівця, а також новими умовами функціонування цієї професійної діяльності. Так, в останні десятиліття спостерігається часткове падіння престижу філологічної професії, звідки – відтік перспективних кадрів в інші професійні галузі. У зв'язку з цим потребує оновлення технологія професійної підготовки майбутніх філологів, які мають стати більш професійно гнучкими, а їх професійна підготовка – спрямованою на теоретичну, практичну, психологічну, науково-дослідницьку готовність до майбутньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна підготовка вчителя-філолога стала об'єктом дослідження багатьох науковців-педагогів, зокрема, О. Афанасєвої, Л. Базиль, Н. Волошиної, А. Градовського, Л. Йовенко, Л. Мірошніченко, О. Семенов, І. Соколової та ін. [1-5].

Мета статті полягає в обґрунтуванні місця та ролі комунікативних технологій та інформаційно-комунікативного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів-філологів до міжособистісної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Комунікації у професійній підготовці фахівців стають основою для реалізації *комунікативних технологій*. Комунікативні технології сьогодні розглядаються широким колом наук – соціологією, психологією, політологією, інформатикою, філософією тощо. Такий широкий спектр наукових галузей спричинює не менш широкий набір тлумачень поняття комунікативної технології. Так, соціологи і політологи схильні до тлумачення комунікативних технологій як різновиду соціальних технологій, здатних до впливу на особистість за допомогою системи соціальних знаків і символів, представлених у процесі комунікації. До комунікативних технологій у соціальних науках науковці (В. Льганаєва, О. Коновець Г. Почепцов, О. Холод та ін.) [6-9] відносять перформанс, публік рілейшнз, пропаганду, ідеологію; при цьому основними видами комунікації вони вважають емотивну, референтну, конотативну, поетичну, металінгвістичну, фатичну та любовну лірику. Зазначені види комунікації розглядаються і в психолого-педагогічній науці, хоча мають свою специфіку, спричинену предметним полем поставленої педагогічної задачі.

Найчастіше комунікативні технології виступають інструментом (засобом) для створення соціально-комунікативного чи радше медіального продукту. Психолого-педагогічний, методичний аспекти комунікативних технологій є предметом дослідження для більш вузького кола фахівців.

О. М. Дуплійчук розглядає проектно-комунікативні технології у підготовці майбутніх учителів-філологів [10]. Комунікативна технологія як наукова категорія відносить нас безпосередньо до поняття "технологія", яке активно розробляється у працях В. Беспалька [11], Г. Бордовського, В. Извозчикова [12], Н. Зверєвої [13], М. Кларіна [14], Г. Селевка [15], В. Сластьоніна [16] та ін. Велике значення мають також зарубіжні розробки в галузі педагогічних технологій, як це подано в таблиці 1.

Поєднання категорій "технологія" і "комунікації" і визначає зміст категорії "комунікативна технологія". В основі поняття комунікативних технологій лежить категорія комунікативності [17]; її Є. Пассов пропонує розглядати як методичну [18], але вона є водночас і науково-педагогічною. Комунікативна технологія визначається ученими як:

- результат людської діяльності, яка реалізується з метою вирішення комунікативних задач (М. Васільєва, Т. Кондрацька та ін.);
- різновид соціальних технологій, які реалізуються під час спілкування як соціального феномена (О. Бойко, І. Арендарчук, А. Беялова та ін.);
- як засіб пізнання і професійної підготовки майбутніх фахівців (О. Березюк, В. Віролайн, О. Дубасенюк, Т. Семенюк, О. Антонова та ін.).

Таблиця 1.

Сутність поняття "педагогічні технології" у працях зарубіжних учених

№ зп	Вчений	Сутність педагогічної технології
1.	М. Кларк	Сутність педагогічної технології полягає у застосуванні в освітньому процесі винаходів, промислових зразків і виробничих процесів.
2.	Ф. Персіваль, Г. Еллінгтон	У категорії "педагогічна технологія" закладені будь-які способи подачі інформації у системі освіти. До технологій відносяться телебачення, проекції, аудіо засоби та ін.
3.	Д. Фінн	Педагогічна технологія – це спосіб організації навчального процесу; це спосіб мислення про відносини в системі "людина-машина".
4.	П. Мітчелл	Педагогічна технологія – це галузь дослідження педагогічної практики, яка пов'язана з усіма аспектами організації педагогічних систем і процедурами ресурсного забезпечення для досягнення поставлених освітніх цілей.
5.	В. Беспалько	Педагогічна технологія – це змістова техніка організації навчального процесу.
6.	В. Монахов	Педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель спільної діяльності щодо проектування, організації і здійснення навчального процесу.
7.	М. Кларін	Педагогічна технологія – це системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, які використовуються для досягнення педагогічних цілей.

Виходячи з проаналізованої нами наукової літератури, ми **визначаємо комунікативну технологію** як різновид педагогічної технології професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, завдяки якому вона відбувається як комунікативна міжособистісна взаємодія між учасниками освітнього процесу, спрямована на досягнення готовності означених фахівців до професійної діяльності.

Отже, комунікативні технології є різновидом величезної сукупності технологій, розроблених і реалізованих у сфері виробництва, духовної й матеріальної культури, науки, інформації. Технологія в найбільш широкому розумінні є визначальним чинником, який демонструє рівень культурної еволюції того чи іншого суспільства. Це поняття замінило в своєму розвитку більш давні категорії – ремесла, справи, мистецтва, які вживалися до початку XIX століття. Сутність категорії "технологія" звертає нас до процесу зміни стану, властивості; розробки певного алгоритму, набору дій, способів діяльності тощо [19: 321-322]. Будучи на початку категорією виробництва, технологія поступово перейшла в гуманітарну галузь і в 20-30-х рр. XX ст. стала використовуватися в галузі менеджменту, соціології, політології. Сутність гуманітарного аспекту технології обґрунтовує у своєму дослідженні Ю. Даниліна, окреслюючи технологію як "практичне використання систематизованого гуманітарного знання з метою забезпечення спрямованого впливу на вдосконалення особистості, її предметно-речового, соціального природного середовища" [20: 64].

Характеризуючи специфіку комунікативних технологій у філософському розумінні, Н. Луман окреслює мотиваційну сферу комунікації, визначаючи механізми, які мотивують людину до участі в комунікації як "символічно генералізовані комунікаційні медіа" [21: 176]. Таким чином, у Н. Лумана технологічний зміст комунікації співпадає з медіальним, як-от: істина, влада, любов, мистецтво, віра, цінності [22: 169].

Комунікативні технології стали особливо активно розроблятися в різних науках у зв'язку з розвитком інформаційного суспільства та спробами науковців осмислити його становлення й цільову сферу. У зв'язку з цим гуманітарними науками стала обґрунтовуватися місія особистості в просторі тотальної комунікації, а також місце і роль комунікативних технологій в епоху постмодерну. Прихильники теорії інформаційного суспільства виходять з того, що основною його ознакою є не матеріальне виробництво та його можливості, а створення, поширення й споживання інформації [23]. Комунікація в такому разі окреслюється як інструмент трансляції інформації. Віртуалізація зазначеного процесу трансляції додає комунікативним технологіям особливої специфіки, спонукаючи науковців до розробки й впровадження цих технологій з урахуванням їх інформологічного статусу. Інформаційна сутність комунікації може бути визначена в сучасних умовах як соціально зумовлений процес передачі й сприйняття інформації в умовах міжособистісного й масового спілкування за допомогою максимально можливої кількості каналів та комунікативних засобів (вербалізованих чи невербалізованих) [24].

Комунікативна технологія у професійній підготовці вчителів-філологів відноситься до розряду професійно-орієнтованих, причому А. Белялова окреслює її як одну з найбільш відомих і прогресивних

[25]. Сутність комунікативної технології є цьому випадку виявляється в тому, що процес навчання будується фактично як процес спілкування.

Будуючи комунікативні технології є процесі підготовки вчителів-філологів, важливо брати до уваги також загальний комунікативний фон вищого навчального закладу, який розглядається нами на трьох рівнях – організаційному, дисциплінарному й освітньому. Так, організаційний рівень передбачає наявність соціально-професійних ділових і міжособистісних комунікацій між основними учасниками освітнього процесу – студентами, викладачами й адміністрацією. Дисциплінарний рівень комунікацій визначає ієрархічні зв'язки між учасниками комунікативного процесу, рівень його насиченості залежно від поставлених освітніх завдань. Освітній рівень комунікацій відображає способи передачі інформації від попереднього до наступного покоління за допомогою певних суб'єктів (насамперед, викладачів) [26: 355]. Специфіка комунікацій у процесі професійної підготовки полягає у тому, що їх можна розглядати в аспекті змісту і технологій. Оскільки ми розглядаємо комунікативні технології, то вони можуть бути в такому разі визначені як система прийомів і навичок соціально-психологічного впливу суб'єктів освітнього процесу один на одного, в результаті чого забезпечується найбільш ефективний результат – професійна готовність вчителя-філолога до майбутньої професійної діяльності.

Попри достатню кількість наукової літератури з проблеми комунікативних технологій, психолого-педагогічний зміст цього феномена окреслений недостатньо чітко. І. Арендарчук пропонує визначати комунікативні технології як різновид соціальних, виходячи з того, що результатом застосування цієї технології є людина, майбутній фахівець (в нашому випадку – вчитель-філолог), а провідним показником, який може змінюватися – його комунікативні якості і властивості, значущі для майбутньої професійної діяльності [27].

Таким чином, комунікативна філософія розглядається нами як методологічне підґрунтя створення й впровадження комунікативних технологій у професійній підготовці вчителя-філолога. Спираючись на здобутки філософії комунікацій, можна будувати сучасні комунікативні технології у професійній підготовці вчителя-філолога.

Враховуючи зв'язок комунікативних технологій з інформаційним середовищем професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, вважаємо необхідним розглянути **інформаційно-комунікативний підхід** до означеної підготовки. У межах цього підходу аналізується аналітико-синтетична переробка інформації майбутніми фахівцями, при якій студенти створюють власну текстову єдність, готову до подальшого використання [28]. Означена текстова єдність виникає в процесі міжособистісної взаємодії студентів між собою, суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем, а також взаємодії з інформаційним середовищем загалом.

Важливим аспектом інформаційно-комунікативного підходу є окреслення ролі викладача як організатора спілкування, який забезпечує і прямий, і зворотний зв'язок у комунікативній взаємодії. При цьому сутність інформаційно-комунікативного підходу полягає у постійному розширенні інформаційного простору майбутнього вчителя-філолога за допомогою усіх можливих ресурсів ВНЗ, насамперед, за допомогою безпосередньої міжособистісної взаємодії викладача і студента [29]. Означена роль організатора спілкування з боку викладача передбачає, що він перестає бути носієм істини, а стає консультантом у самостійному пошуку студентами професійних знань. М. Гулієв визначає два основні аспекти інформаційно-комунікативного підходу: "комунікація в соціальному плані характеризує відношення між людьми; інформація – це лише зовнішній прояв комунікації, її результат. Інформація виникає, існує й передається завдяки комунікації. Комунікація опосередковується інформацією, але не тотожна їй" [30: 119].

Висновки. Отже, на підставі аналізу комунікативних технологій нами сформульовано висновок про комунікативну технологію як різновид технології професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, завдяки якому вона відбувається як комунікативна міжособистісна взаємодія між учасниками освітнього процесу, спрямована на досягнення готовності означених фахівців до професійної діяльності. Готовність до міжособистісної взаємодії майбутнього вчителя філологічної спеціальності окреслена як цілісне стійке особистісне утворення, яке є одночасно передумовою успішної міжособистісної взаємодії учителя-філолога з іншими суб'єктами освітнього процесу, і результатом його професійної підготовки до міжособистісної взаємодії із застосуванням комунікативних технологій. Визначення структури означеної готовності вважаємо одним із завдань наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Афанасьєва О. Проблема професійної підготовки студентів-філологів (літературний аспект) / Ольга Афанасьєва // Наукові записки Черкаського національного університету. Серія : "Філологічні науки". – Вип. 96 (2). – 2007. – С. 461–466.
2. Базиль Л. О. Основи теоретичної підготовки студентів філологічних факультетів на матеріалі літературознавчих дисциплін / Л. О. Базиль /// Вісник Глухівського державного педагогічного університету. – Вип. 7. – 2006. – С. 62–65.

3. Йовенко Л. І. Підготовка студентів-філологів вищого педагогічного навчального закладу до родинного виховання / Лариса Іванівна Йовенко : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Л. І. Йовенко. – Київ, 2005. – 241 с.
4. Семенов О. Тенденції літературознавчої підготовки у вищій школі / Олена Семенов // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 12. – С. 13–17.
5. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями / І. В. Соколова. – Маріуполь : Арт-Прес, 2008. – 400 с.
6. Коновець О. Ф. Масова комунікація : теорії, моделі, технології : [навч. посібник] / О. Ф. Коновець. – К. : ЛГУ, 2009. – 266 с.
7. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века : [монография] / Г. Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2001. – 352 с.
8. Социальные коммуникации (теории, методология, деятельность) : [словарь-справочник] / [авт.-сост. В. А. Ильганаева]. – Х. : Городская типография, 2009. – 346 с.
9. Холод О. М. Діапазон поняття "соціально-комунікаційні технології" [Електронний ресурс] / О. М. Холод. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../SC210_19.pdf.
10. Дуплійчук О. М. Проектно-комунікативна технологія як складова професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя-філолога [Електронний ресурс] / О. М. Дуплійчук. – Режим доступу : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13dompvmv.pdf>.
11. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. – М. : Изд-во Института профессионального образования, 1995. – 336 с.
12. Бордовский Г. А. Новые технологии обучения : вопросы терминологии / Г. А. Бордовский, В. А. Извозчиков // Педагогика. – 1993. – № 5. – С. 12–15.
13. Зверева Н. М. Практическая дидактика для учителя : [учеб. пособие] / Н. М. Зверева. – М. : Пед. общество России, 2001. – 251 с.
14. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе / М. В. Кларин. – М. : Народное образование, 1998. – 80 с.
15. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко. – М. : Академия, 2008. – 256 с.
16. Сластенин В. А. О современных подходах к подготовке педагога / В. А. Сластенин, Н. Г. Руденко // Педагогика. – 1999. – № 6. – С. 55–62.
17. Чернышова Л. И. Компетентность как фактор конкурентоспособности человека [Електронний ресурс] / Л. И. Чернышова. – Режим доступу : http://www.usurt.ru/ru/data/index5/files/8_11/018_5_8_11.pdf.
18. Современные направления в методике обучения иностранным языкам : [учебное пособие] / [под ред. Е. И. Пассова, Е. С. Кузнецовой]. – Воронеж : НОУ "Интерлингва", 2002. – 40 с.
19. Энциклопедический словарь : в 2 т. – М. : Советская энциклопедия, 1964. – Т. 1. – 736 с.
20. Данилина Ю. А. Коммуникативные технологии постиндустриальной эпохи : антинормы теории и практики / Ю. А. Данилина // Вопросы культурологии. – 2007. – № 12. – С. 63–67.
21. Уколова Ю. С. Проблема доверия к другому в коммуникативной философии / Ю. С. Уколова // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. – № 4. – С. 175–181.
22. Назарчук А. В. Общество как коммуникация в трудах Никласа Лумана / А. В. Назарчук // Вопросы философии. – 2006. – № 6. – С. 156–173.
23. Лисенко М. В. Інформаційне суспільство як теорія і практика сучасності [Електронний ресурс] / М. В. Лисенко. – Режим доступу : nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/.../04_Lisenko.pdf.
24. Луцишин А. Комунікативна філософія як пропозиція світоглядних парадигмальних змін / Андрій Луцишин // Вісник Львівського університету. Серія філософія. – 2009. – Вип. 12. – С. 60–66.
25. Белялова А. Р. Коммуникативная технология обучения иностранным языкам в системе высшего педагогического образования / А. Р. Белялова // Современные коммуникативные технологии в языковом образовании : [матер. междунар. науч.-практ. конф.]. – Хабаровск : Изд-во Тихоокеанского гос. ун-та, 2008. – С. 31–34.
26. Маркова О. Ю. Коммуникативное пространство вуза : субъекты, роли, отношения / О. Ю. Маркова // Коммуникация и образование. – СПб. : Санкт-Петербургское философское общество, 2004. – 484 с.
27. Арендарчук И. В. Коммуникативные технологии в системе высшего образования : психолого-педагогический аспект [Електронний ресурс] / И. В. Арендарчук. – Режим доступу : www.sgu.ru/files/nodes/63395/Arendachuk.pdf.
28. Круглякова Г. В. Содержание и технология формирования профессиональной информационно-коммуникативной компетенции студентов-филологов / Галина Владимировна Круглякова : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Г. В. Круглякова. – Тольятти, 2007. – 199 с.
29. Песоцкая С. А. Информационно-коммуникативный подход к преподаванию в вузе как требование времени / С. А. Песоцкая // Известия Томского политехнического университета. – 2006. – Т. 309. – № 3. – С. 221–227.
30. Гулиев Н. А. Информационно-коммуникативный подход и управление качеством / Н. А. Гулиев // Вестник Томского государственного университета. – 2006. – № 292. – С. 118–120.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Afanasieva O. Problema profesynoyi pidgotovky studentiv-filologiv (literaturnyi aspekt) [The Problem of Philology Students' Professional Preparation (Literary Aspect)] / Olga Afanasieva // Naukovi zapysky Cherkaskogo natsionalnogo universytetu. Seriya : Filologichni nauky [Scientific Notes of the Cherkassy National University : Philological Sciences]. – Vyp. 96 (2). – 2007. – S. 461–466.
2. Bazyl L. O. Osnovy teoretychnoyi pidgotovky studentiv filologichnykh fakultetiv na materialy literaturoznavchykh dystsyplin [Bases of Theoretical Students' Preparation in the Philological Faculties on the Material of Studying

- Literary Disciplines] / L. Bazyl // Visnyk Glukhivskogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu [Glukhiv State Pedagogical University Journal]. – Vyp. 7. – 2006. – S. 62–65.
3. Yovenko L. I. Pidgotovka studentiv-filologiv vyshchogo pedagogichnogo navchalnogo zakladu do rodyynno vykhovannya [Training Students-Philologists of Higher Pedagogical Establishment to the Family Education] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Larysa Ivanivna Yovenko. – Kyiv, 2005. – 241 s.
  4. Semenog O. Tendentsiyi literaturoznavchoyi pidgotovky u vyshchii shkoli [Tendencies of the Literary Preparation at Higher School] / Olena Semenog // Ukrayinska literatura v zagalnoosvitniy shkoli [Ukrainian Literature in the Comprehensive School]. – 2004. – № 12. – S. 13–17.
  5. Sokolova I. V. Profesiyna pidgotovka maybutniogo vchytelya-filologa za dvoma spetsialnostyamy [The Future Teacher-Philologist's Professional Training in Two Specialties] / I. V. Sokolova. – Mariupol : Art-Pres, 2008. – 400 s.
  6. Konovets O. F. Masova komunikatsiya : teorii, modeli, tekhnologiyi [Mass Communication : Theories, Models, Techniques] : [navch. posibnyk] / O. F. Konovets. – K. : LGU, 2009. – 266 s.
  7. Pocheptsov G. G. Kommunikativnye tekhnologii dvadtsatogo veka [Communicative Technologies of the Twentieth Century] : [monografiia] / G. G. Pocheptsov. – M. : Refl-buk, K. : Vakler, 2001. – 352 s.
  8. Sotsialnye kommunikatsii (teorii, metodologiya, deyatel'nost) [Social Communications (Theories, Methodology, Activity)] : [slovar-spravochnik] / [avt.-sost. V. A. Ilganayeva]. – KH. : Gorodskaya tipografiya, 2009. – 346 s.
  9. Kholod O. M. Diapazon ponyattya "sotsialno-kommunikatsiyni tekhnologii" [Concept "Social-Communicative Techniques"] [Elektronnyy resurs] / O. M. Kholod. – Rezhym dostupu : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../SC210_19.pdf.
  10. Dupliychuk O. M. Proektno-kommunikativna tekhnologiya yak skladova profesiyno-pedagogichnoyi pidgotovky maybutnogo vchytelya-filologa [Project-Communicative Techniques as a Constituent of the Future Teacher-Philologist's Professionally-Pedagogical Training] [Elektronnyy resurs] / O. M. Dupliychuk. – Rezhym dostupu : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13dpmv.pdf>.
  11. Bepalko V. P. Pedagogika i progressivnye tekhnologiyi obucheniya [Pedagogics and Progressive Techniques of Teaching] / V. P. Bepalko. – M. : Izd-vo Instituta professionalnogo obrazovaniya, 1995. – 336 s.
  12. Bordovskiy G. A. Novye tekhnologii obucheniya : voprosy terminologii [New Teaching Techniques : Questions of Terminology] / G. A. Bordovskiy, V. A. Izvozchikov // Pedagogika [Pedagogy]. – 1993 – № 5 – S. 12–15.
  13. Zvereva N. M. Prakticheskaya didaktika dlya uchitelya [Practical Didactics for a Teacher] : [ucheb. posobiye] / N. M. Zvereva. – M. : Ped. obshchestvo Rossii, 2001. – 251 s.
  14. Klarin M. V. Pedagogicheskaya tekhnologiya v uchebnom protsesse [Pedagogical Technology in the Educational Process] / M. V. Klarin. – M. : Narodnoye obrazovaniye, 1998. – 80 s.
  15. Selevko G. K. Sovremennyye obrazovatelnye tekhnologii [Modern Educational Techniques] / G. K. Selevko. – M. : Akademiya, 2008. – 256 s.
  16. Slaktionin V. A. O sovremennykh podhodakh k podgotovke pedagoga [About Modern Approaches to the Teacher's Training] / V. A. Slaktionin, N. G. Rudenko // Pedagogika [Pedagogy]. – 1999. – № 6. – S. 55–62.
  17. Chernyshova L. I. Kompetentnost kak faktor konkurentosposobnosti cheloveka [Competence as a Factor of the Person's Competitiveness] [Elektronnyy resurs] / L. I. Chernyshova. – Rezhym dostupu : http://www.usurt.ru/ru/data/index5/files/8_11/018_5_8_11.pdf.
  18. Sovremennyye napravleniya v metodike obucheniya inostrannym yazykam [Modern Tendencies in the Methodology of Teaching Foreign Languages] : [uchebnoye posobiye] / [pod red. E. I. Passova, E. S. Kuznetsovoy]. – Voronezh : NOU "Interlingua", 2002. – 40 s.
  19. Entsiklopedicheskiy slovar [Encyclopedic Dictionary] : v 2 t. – M. : Sovetskaya entsiklopediya, 1964. – T. 1. – 736 s.
  20. Danilina Yu. A. Kommunikativnye tekhnologiyi postindustrialnoy epokhi : antinomii teorii i praktiki [Communicative Techniques of the Post-Industrial Epoch : Antinomies of Theory and Practice] / Yu. A. Danilina // Voprosy kulturologii [Culturological Questions]. – 2007. – № 12. – S. 63–67.
  21. Ukolova Yu. S. Problema doveriya k drugomu v kommunikativnoy filosofii [The Problem of Trust to Other Person in the Communicative Philosophy] / Yu. S. Ukolova // Nauka. Religiya. Suspilstvo [Science. Religion. Society]. – 2010. – № 4. – S. 175–181.
  22. Nazarchuk A. V. Obshchestvo kak kommunikatsiya v trudakh Niklasa Lumana [Society as Communication in the Works by Niklas Luman] / A. V. Nazarchuk // Voprosy filosofii [Philosophical Questions]. – 2006. – № 6. – S. 156–173.
  23. Lysenko M. V. Informatsiynoye suspilstvo yak teoriya i praktika suchasnosti [Informational Society as a Theory and Practice of the Present-Time Epoch] [Elektronnyy resurs] / M. V. Lysenko. – Rezhym dostupu : nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/.../04_Lisenko.pdf.
  24. Lutsyshyn A. Kommunikativna filosofiya yak propozyziya svitoglyadnykh paradygmalnykh zmin [Communicative Philosophy as a Proposal of the World-View Paradigmatic Changes] / Andriy Lutsyshyn // Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriya filosofiya [Lviv University Journal. Series : Philosophy]. – 2009. – Vyp. 12. – S. 60–66.
  25. Belyalova A. R. Kommunikativnaya tekhnologiya obucheniya inostrannym yazykam v sisteme vysshego pedagogicheskogo obrazovaniya [Communicative Language Teaching Technique in the System of Higher Pedagogical Education] / A. R. Belyalova // Sovremennyye kommunikativnye tekhnologii v yazykovom obrazovanii [Modern Communicative Technologies in the Language Education] : [mater. mezhdunar. nauch.-prakt. konf.]. – Khabarovsk : Izd-vo Tikhookeanskogo gos. un-ta, 2008. – S. 31–34.
  26. Markova O. Yu. Kommunikativnoye prostranstvo vuza : subyekty, roli, otnosheniya [Communicative Space of the University : Subjects, Roles and Relationships] / O. Yu. Markova // Kommunikatsiya i obrazovaniye [Communication and Education]. – SPb : Sankt-Peterburgskoye filosofskoye obshchestvo, 2004. – 484 s.
  27. Arendarchuk I. V. Kommunikativnye tekhnologii v sisteme vysshego obrazovaniya : psikhologo-pedagogicheskiy aspekt [Communicative Techniques in the System of Higher Education : Psycho-Educational Aspect] [Elektronnyy resurs] / I. V. Arendarchuk. – Rezhym dostupu : www.sgu.ru/files/nodes/63395/Arendachuk.pdf.

28. Kruglyakova G. V. Soderzhaniye i tekhnologiya formirovaniya professionalnoy informatsionno-kommunikativnoy kompetentsii studentov-filologov [The Content and Techniques of the Philology Students' Professional Competence Formation] : diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / Galina Vladimirovna Kruglyakova. – Tolyatti, 2007. – 199 s.
29. Pesotskaya S. A. Informatsionno-kommunikativnyy podkhod k prepodavaniiyu v vuze kak trebovaniye vremeni [Informational-Communicative Approach to the Teaching in Higher School as a Requirement of the Time] / S. A. Pesotskaya // Izvestiya Tomskogo politekhnicheskogo universiteta [News of Tomsk Polytechnic University]. – 2006. – T. 309. – № 3. – S. 221–227.
30. Guliev N. A. Informatsionno-kommunikativnyy podkhod i upravleniye kachestvom [Informational-Communicative Approach and Quality Management] / N. A. Guliev // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta [Tomsk State University Journal]. – 2006. – № 292. – S. 118–120.

Матеріал надійшов до редакції 11.10. 2013 р.

Пушкар Т. Н. Коммуникативные технологии в профессиональной подготовке будущих учителей-филологов к межличностному взаимодействию.

В статье обоснованы место и роль коммуникативных и педагогических технологий в профессиональной подготовке будущих учителей-филологов к межличностному взаимодействию. Объяснена сущность информационно-коммуникативного подхода к профессиональной подготовке будущих учителей-филологов. Раскрыта проблематика коммуникативных технологий, которые являются разновидностью технологий, разработанных и реализованных в сфере производства, духовной и материальной культуры, науки, а также есть определяющим фактором, который демонстрирует уровень культурной эволюции общества.

Ключевые слова: педагогическая технология, профессиональная деятельность, информационно-коммуникативный подход, категория коммуникативности.

Pushkar T. M. Communicative Techniques in the Future Philology Teachers' Professional Training to the Interpersonal Communication.

The article substantiates the need to involve communicative techniques in future philology teachers' professional training to the interpersonal communication. The scientific methods of analysis, description and comparison have been used. The application of communicative techniques in the future philology teachers' training is determined by basic requirements for the specialist's professional skills and by new functioning conditions of this profession. Thus, there has been a decline in the prestige of the philological profession so far. Future philologists' qualification techniques need reconsideration. The essence of the informational and communicative approach to the future philology teachers' training is explained. The problems of communicative techniques that are a kind of a huge set of techniques developed and implemented in manufacturing, culture, science, media are solved. It is the determining factor that demonstrates the level of the society's cultural evolution. Availability for the future philology teachers' interpersonal communication is defined as a complete steady personal formation. One of the main tasks of our further research is to define the structure of this availability.

Key words: educational techniques, professional activities, informational and communicative approach, communicative category.